

Білоус Н.В. Поетична фоніка А. фон Дросте-Гюльсхоф (цикл «Heidebilder») / Н.В. Білоус // Матеріали III Всеукраїнської науково-практичної конференції «Сучасна германістика: теорія і практика». – Слов'янск: ФЛП БУТКО В.І., 2017. – С. 55-56. (0,1 д.а.) (Наукове нефахове)

Н. В. Білоус

Таврійський державний агротехнологічний університет, м. Мелітополь

ПОЕТИЧНА ФОНІКА А. ФОН ДРОСТЕ-ГЮЛЬСХОФ (ЦИКЛ «HEIDEBILDER»)

Мелодика звучання вірша є суттєвим фактором естетичної привабливості поетичних творів, саме тому увагу як письменників та поетів, так і критиків і дослідників привертають питання звукової організації лінгвокультурного простору вірша. Постійний інтерес до вивчення поетичної мови знайшов своє відображення в працях багатьох дослідників-класиків, лінгвістів і літературознавців, серед яких, зокрема, Г.О. Винокур, В.В. Виноградов, М.Л. Гаспаров, Р. Готтшаль, Н.Т. Головкина, В.П. Григор'єв, О. Брік, Х. Зайдлер, В.М. Томашевський, Р.О. Якобсон, Ю.Н. Тинянов та ін.

Поетичне звучання є невід'ємною складовою багатогранної картини світу, якою її за допомогою поетичної фоніки створює Дросте. У циклі «Heidebilder» авторка посилює ефект на читача від змалювання замріяних пейзажів звуковими образами: фрикативні глухі передають у віршах шелестіння листя та шурхіт очерету. Так, у вірші «Die Linde» у 22 рядках зустрічаються 25 звуків [ç] та [h], а також 5 подвоєних глухих [tt], які нагадують стукіт гілок, а у вірші «Das Schilf» – 17 глухих у буквосполученнях sch, st, sp, ss та ch на 17 рядків. Характерним для циклу є малюнок повторюваних сонатів: «Der Weiher» має по 3 подвоєння [mm] і [nn] та 2 [ll]. Вірш «Das Schilf» збагачений акустично через переплетіння глухих приголосних подвоєних сонатів. Вірш «Die Linde» також багатий на подвоєні сонати: по 3 подвоєння [mm], [nn] та 5 [ll]. Така структура з ритмічно

повторюваних сполучень глухих та сонатів знімає надмірну агресивність великої кількості звуків [s], [ʃ], [ç] і додає звучанню вірша м'якості і ніжності, які повністю відповідають тону колискової («Das Schilf») та сповіді-звертання змученої спекою липи («Die Linde»): «Stille, er schläft! stille, stille». Вірш «Die Wasserfäden» також представляє звукові повтори [mm] та [ll] та [nn] – тричі, але у сполученні з проривними дзвінками: 10 звуків [b], 15 [d] та 9 [g] додають твору образності через зв'язок семантики грайливості та лункості водяних нитей у струменях та бризках.

Важливу роль для надання циклу мелодійності та плавності звучання грає асонанс – «концентроване повторення голосних звуків у поетичному рядку чи строфі, яке створює ефект милозвуччя» [1, с.66]. Для асонансу, як стверджував Б. Якубський, важливе значення мають саме наголошені звуки [2, с.88]. Такої ж думки дотримується й М.Л. Гаспаров, який визначав, що асонанс – це значиме повторення голосних звуків, переважно наголошених [3, с.62].

Як спільну рису усіх проаналізованих віршів слід відзначити надзвичайно високу у порівнянні з іншими голосними кількість наголошеного звуку [e]: «Die Linde» – 75, «Der Weiher» – 34, «Das Schilf» – 45, «Die Wasserfäden» – 56. Звук [e] у закритих складах або скорочений наприкінці слова допомагає створенню образу статичності води і покірливості уособлених персонажів. Наступний за частотністю звук [i]: «Die Linde» – 17, «Die Wasserfäden» – 16. У вірші «Der Weiher» 8 ударних довгих [i] та 7 ударних коротких [i], які значним чином пом'якшують приголосні, особливо у дзеркальних буквсполученнях il та li. Також визначним для створення емоційного забарвлення вірша «Das Schilf» є концентроване повторення наголошеного звуку [u] – 12 разів, та наголошеного [ü] – 6 разів. Різке вимогливе [u] в імперативних реченнях пом'якшується обережним [ü]: «Und, Ufergrün, halt gute Wacht», «Su, Su! breit', Ast, dein grünes Tuch» – здається що настійне прохання висловлене пошепки.

Дослідження поетичної фоніки у циклі «Heidebilder» А. Дросте показало, що поетеса свідомо й широко застосовує прийоми алітерації, асонансу,

звукового повтору та їх комбінацію. Дросте майстерно використовує поетичну фоніку, яка асоціативно зрощена з семантичною субстанцією висловлювання; завдяки такому прийому додаткове інтонаційно-акустичне забарвлення підсилює смислову навантаженість поетичного слова-образу.

Література

1. Літературознавчий словник-довідник / За ред. Р.Т. Гром'яка, Ю.І. Коваліва, В.І. Теремка. – К.: ВЦ «Академія», 2007. – 752 с.
2. Якубський Б. Наука віршування / Б. Якубський. – К.: Видавництво «СЛОВО», 1922. – 124с.
3. Гаспаров М.Л. Литературная энциклопедия терминов и понятий / Под ред. А.Н. Николюкина. Институт научн. информации по общественным наукам РАН. — М.: НПК «Интелвак», 2001. — 1600 стр.
4. http://www.wortblume.de/dichterrinnen/droste_i.htm